

De geschiedenis van Neurologie

Deze Kroniek Neurologie is meer omvattend dan die van de gemiddelde afdeling binnen de Radboud-organisatie. De Neurochirurgie was weliswaar langdurig ingebed in de afdeling Neurologie, maar functioneerde van meet af aan toch als een zelfstandige organisatie. Voor de eerste hoogleraar, Prof. dr. Prick, bestond zijn streven naar het uitbouwen van de afdeling neurologie, langs de lijnen zoals die in de tweede helft van de 19de eeuw waren uitgezet door Jean-Martin Charcot (1825 –1893) in de Salpêtrière te Parijs. Toen in 1974 het nieuwe gebouw van het Neurologisch Instituut geopend werd kon deze analogie op alle vijf de verdiepingen van dat gebouw worden aangewezen. Het is Prick en zijn opvolgers gelukt om al de zich ontwikkelende neurologische sub-specialismen bijeen te houden binnen deze afdeling. Dit streven duidde Prick aan als streven naar een gedifferentieerd unitarisme. De omvang van deze Kroniek Neurologie weerspiegelt dit samenblijven van uiteenlopende neurologische interessegebieden binnen één afdeling.

1940

- Op 1 mei 1940 wordt Dr. J.J.G. (Sjef) Prick (Maastricht 21 april 1909) benoemd tot Hoofd van de psychiatrisch-neurologische afdeling van het St. Canisius ziekenhuis te Nijmegen; op 16 oktober 1941 kreeg hij een academische functie als Privaatdocent Forensische Psychiatrie, binnen de Juridische Faculteit. Na zijn gymnasiale opleiding in Maastricht studeerde Prick van 1927 tot 1934 Geneeskunde aan de Gemeente Universiteit van Amsterdam. In die periode was hij ook werkzaam op het histologisch laboratorium van Prof. dr. G.C. Heringa en begeleidde hij practica onder leiding van Prof. dr. C.U. Ariëns Kappers, destijds directeur van het Centraal Herseninstituut te Amsterdam. Na 1934 volgt Prick een opleiding tot Zenuwarts in het Wilhelmina Gasthuis te Amsterdam onder de opleiders Prof. dr. Bernard Brouwer (voor neurologie) en prof. dr. K. H. Bouman (voor psychiatrie). Hij promoveert op 6 april 1938 bij Prof. dr. Brouwer op het proefschrift getiteld : “Pontiene Pseudobulbair Paralyse bij Pseudoxanthoma Elasticum. Een Klinische en Anatomische studie”.
- Voor de klinische patiëntenzorg activiteiten van de zenuwarts (neuropsychiater) Prick zijn de faciliteiten in het St. Canisius ziekenhuis in 1940 volstrekt ontoereikend. Behalve een klein “zenuwpaviljoen” voor de psychiatrische patiënten zijn er voor de neurologische patiënten slechts “gastbedden” op andere afdelingen. Een oplossing wordt gevonden door het huren van de Villa Brakkenstein gelegen op het landgoed van dezelfde naam. In de periode 1941 tot 1946 zijn hier een dertiental verpleegkundigen actief, en de villa doet gedurende jaren dienst als dependance van het St. Canisius ziekenhuis als neurologie- en neurose-afdeling.
- Voor het gebruik van de technische ziekenhuisfaciliteiten wordt transport naar het nabijgelegen Canisius ziekenhuis geregeld . Deze huurovereenkomst duurt tot 1965 zodat deze neurologische kliniek daar tot de verhuizing naar het nieuwgebouwde A-gebouw op de campus, in 1956, zijn plaats kan vinden.
- De neef van Prof. dr. J.J.G. Prick, drs. J.J. (Jaap) Prick (1919 – 2013), die als zenuwarts werkzaam is in de dependance van het St. Canisius ziekenhuis, en die in feite daar de dagelijkse supervisie heeft, krijgt een onderwijsopdracht voor het onderwijs in de Kinderneurologie en de Kinderpsychiatrie. Jaap Prick heeft tijdens zijn lange loopbaan steeds, ook later, voornamelijk in het St. Canisius ziekenhuis gewerkt, waar hij in zelfstandigheid functioneert als een *locum tenens* voor de professor. Zijn academische status wordt weergegeven met de aanduiding “Conservator” voor de afdeling Neurologie. In de loop der jaren geeft hij in die functie herhaaldelijk leiding aan de Academisch Neurologie afdeling.

1945

- Prof. dr. Prick krijgt de hem al eerder door prof. dr. Th. Rutten in 1942 toegezegde leerstoel Psychologie binnen de faculteit der Letteren en Wijsbegeerte. In de tijd voor zijn benoeming tot gewoon hoogleraar Neurologie en Psychiatrie (in 1954) wijdt Prick zijn werkracht aan de ontwikkeling van de neuro-psychiatrische kliniek aldaar. Dit werk combineert hij met

intensieve activiteiten in opdracht van de St. Radboud stichting voor de ontwikkeling van plannen voor de stichting van een Medische Faculteit, die uiteindelijk in 1951 tot stand komt.

1951

- Op 17 oktober 1951 vindt het besluit plaats tot oprichting van de Medische Faculteit. En nog voor die officiële stichting van de medische faculteit wordt er in de jaren na de oorlog door het Universiteitsbestuur in de Verenigde Staten reeds geworven voor financiële bijdragen voor de heropbouw na de oorlogsverwoestingen in Nijmegen en voor de verdere uitbreiding van de Universiteit. En ofschoon er geen sprake is van een substantiële bijdrage van die kant wordt er in Nijmegen toch gebouwd.
- Prick ziet kans om, op basis van de tweede leerstoel Psychologie, die hij binnen de faculteit der Letteren en Wijsbegeerte bezet, in aanmerking te komen voor een gulle toewijzing van ruimte in het nieuwgebouwde Laboratorium voor Psychologie aan de Berg- en Dalseweg (1948). Hij vestigt daar zijn Neurofysiologisch en Psychopathologisch Laboratorium op de begane grond. Binnen dit laboratorium realiseert hij behalve ruimten voor onderwijs (o.a. een collegezaal), ook een histopathologisch laboratorium met alle noodzakelijke faciliteiten, een foto-film- en tekenafdeling ter documentatie van de klinische patiëntengegevens, alles ten behoeve van de patiënten documentatie en ten behoeve van het onderwijs. Al deze functies zullen later, in 1974, worden geïncorporeerd in het grote nieuwgebouwde Neurologie Instituut dat toen, dus 26 jaar later, kon worden betrokken aan de Reinier Postlaan. Zonder dat er nog sprake was van een gerealiseerde academische Neurologie-afdeling werd aldus al vroeg een basis gelegd voor de toekomstige academische Neurologische wetenschapsbeoefening.
- De technische staf die voor dit laboratorium nodig was, wordt getraind en gevormd in de Laboratoria van het Wilhelmina gasthuis te Amsterdam en van de Ursula kliniek te Wassenaar, waarvoor Prick de contacten legt en daarvoor dus ook de medewerking verkrijgt. Daarnaast levert hij een aanzienlijke bijdrage aan de ontwikkeling van de Klinische Psychologie, aanvankelijk met Prof. dr. Rutten en later met zijn promovendus K. van der Loo.

1954

- Prick wordt benoemd tot Gewoon Hoogleraar Neurologie en Psychiatrie binnen de Medische Faculteit.

1956

- De inmiddels geformaliseerde academische afdeling Neurologie verhuist naar de campus. De Afdeling bestaat uit een Polikliniek, gehouden door de zenuwarts Pieter Bernsen met zijn assistenten, gehuisvest in het zogenaamde provisorium aan de Van Swietenlaan, en de beddenafdeling op de vijfde verdieping van het A-gebouw. Daar zijn naast Prof. dr. Prick drie zenuwartsen werkzaam, te weten Dr. O.R. Hommes (IJlst, 1932), als Chef de Clinique, drs. R.E. Wong Chung (Suriname, 1933), die de assistenten in opleiding bij de zorg voor de klinische patiënten met raad en daad bijstaan, en drs. M.R. den Hartog (1930), die met name de neurologische trauma- patiënten behandelt, en die ook de vele neurologische consulten op andere afdelingen in het Academische ziekenhuis verzorgt.
- Pieter (P.J.H.) Bernsen Sr. was samen met Prof. dr. Prick en Jaap Prick een medewerker van het eerste uur in de vijftiger jaren, en vestigde zich na afronding van zijn opleiding tot zenuwarts in het St Anna Ziekenhuis te Oss; tegelijkertijd bleef hij ook parttime werken in Nijmegen waar hij in 1956 in het St Canisius ziekenhuis onder primitieve omstandigheden de eerste electro-encephalografische registraties tot stand brengt. Dit was het eerste begin van de afdeling KNF; Bovendien kreeg hij de leiding over de zich ontwikkelende poliklinieken voor Neurologie en Psychiatrie. In 1956 krijgt de KNF na de verhuizing, een aantal kamers toegewezen in de Oost-gang van de eerste verdieping van het A-gebouw, waar nu ook metingen aan het perifere zenuwstelsel en het spierstelsel kunnen worden verricht (electromyografie en electroneurografie). Prof. dr. Prick voorzag het grote belang van deze technieken en streefde naar een lectoraat voor de leiding ervan.

- De afdeling Klinische Neurofysiologie (KNF) beoogt de diagnostische en theoretische concepten binnen de neurologie te onderbouwen met meting aan het neurologische substraat (de perifere zenuw, de dwarsgestreepte spier, het ruggenmerg, het cerebrum en de bloedvoorziening van deze onderdelen). Deze richting trekt wetenschappers aan die onder het motto “Meten is Weten” feitelijke gegevens aan het licht brengen, die de vermoedens van hun klinische vakbroeders kunnen bevestigen of ontkennen. De klinisch neurofysiologen hebben langdurig gepoogd om als apart specialisme naast de neurologie te worden erkend, maar de verwevenheid van de benaderingen is zodanig dat dit streven niet is beloond. Maar de KNF is een gewaardeerde en onmisbare partner bij de diagnostiek van de neurologische patiënt gebleken.

1957

- Dr. H.C. Schoonderwaldt voegt, na haar training als neuroloog, zich bij Dr. Hommes bij de supervisie van de klinische patiënten. Haar grootste belangstelling gaat uit naar de groep van de cerebrovasculaire aandoeningen en naar de geriatrische neurologische ziektebeelden.

1963

- Prick nodigt dr. Irving Cooper, die stereotactische neurochirurgische ingrepen bij de behandeling van de ziekte van Parkinson had ontwikkeld in America, uit voor een gastcollege.

1964

- Prof. dr. Prick wordt benoemd tot lid van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen en in hetzelfde jaar wordt hij benoemd tot hoogleraar in de Faculteit der Sociale Wetenschappen voor de leeropdracht “Neurofysiologie en Psychopathologie”.

1966

- De eerste die in het academisch ziekenhuis Nijmegen aandacht vraagt voor “Epilepsie” is dr. Otto Hommes (1932), die in 1966 terugkeert uit Montreal waar hij weliswaar bij Leblond op anatomisch gebied werkte, maar waar hij ook in contact kwam met de activiteiten van Wilder Penfield op het gebied van de epilepsie. In het kader van zijn leeropdracht “Experimentele Neurologie” worden onder zijn leiding een tweetal proefschriften bewerkt met betrekking tot de relatie tussen foliumzuur en epilepsie, een thema dat nog jaren actueel blijft.
- Otto van Eikema Hommes, die vanaf 1966 Chef de Clinique was van de afdeling Neurologie, raakte steeds meer geïnteresseerd in de ziekte multipale sclerose, een ziektebeeld dat rond de jaren van Charcot (1825 - 1893) aan de Salpêtrière, reeds bekendheid genoot, maar dat moeilijk behandelbaar was gebleken. Hommes was zijn tijd duidelijk vooruit, toen hij de aandoening op grond van de hypothese dat het hier ging om een auto-immuunaandoening, met immunosuppressieve medicijnen ging behandelen. Later bleek dat hij in dit opzicht een trendsetter was, maar in het begin stuitte hij op controversiële meningen.
- Ook werkt Hommes, na de introductie van het MRI-onderzoek in Nederland, nauw samen met de onderzoeksgroep aan het VU medisch centrum, waar de neuroradioloog Frederik Barkhof en de neuroloog Chris Polman tot zijn gesprekspartners behoorden op de frequent daar georganiseerde patiënten besprekingen.
- In en na die jaren wordt een specialistisch spreekuur “Epilepsie” ontwikkeld door drs. A. Gabreëls-Festen, die overigens ook actief was bij de laboratoriumanalyse van morfologische afwijkingen bij perifere zenuwaandoeningen. Dat de ontwikkeling van zo’n aandachtsveld op het gebied van de epilepsie wel gewenst was, bleek uit het feit dat er op den duur ongeveer 500 epilepsiepatiënten poliklinisch werden begeleid.

1968

- Ondanks de voortreffelijke mogelijkheden van de neurologische kliniek in het A-gebouw, waar op de vijfde etage de neurologische en neurochirurgische patiënten worden ondergebracht, en op de begane grond de psychiatrische patiënten, is de behoefte aan klinische bedden voor onderwijs, onderzoek en patiëntenzorg dusdanig groot dat deze de aanwezige mogelijkheden overschrijdt zodat er steeds plannen gemaakt worden voor nieuwbouw. Het zogenaamde “Palengebouw” aan de St. Annastraat komt gereed, dat op een stalen skelet staat, vandaar de naam, en waar later verdere bouwonderdelen eronder worden toegevoegd. Hier wordt op de

vierde verdieping een neurologische afdeling voor de zogenaamde degeneratieve ziekten (waaronder de ziekte van Parkinson) en een kinder- neurologische afdeling gesitueerd.

- Het interessegebied Extrapiramidale aandoeningen werd in eerste instantie ontwikkeld door Jan Kortten. Hij loopt met het oog hierop een stage in Wenen bij prof. dr. Birkmayer die de eerste levodopa therapiën toepaste. Later werd de zorg voor extrapiramidale patiënten overgenomen door Martin Horstink, die in die tijd fungeerde als Chef de Policlinique, en die dankzij zijn expertise op dit gebied een groot patiënten materiaal van Parkinsonpatiënten verzamelde en begeleidde.

1969

- Dr. Servaas Notermans (Maastricht, 1931), zenuwarts te Groningen wordt de beoogde lector en Hoofd van de afdeling Klinische Neurofysiologie.
- Dr. Bernsen blijft op dezelfde afdeling werkzaam, waar hij o.a. een grote rol speelt bij de training van jonge neurologen in het leren interpreteren van EEG's.
- De analyse van het electromyogram m.b.t. de neuromusculaire functies vereist speciale expertise en is in goede handen bij drs. H.M. (Dick) Vingerhoets. Latere ontwikkelingen brengen de evoked response technieken naar voren, (auditory evoked response, visual evoked response, somatosensory evoked response) waarmee bepaalde trajecten in het cerebrum kunnen worden beoordeeld door o.a. dr. Jaco Pasman en dr. Peter Praamstra.
- De Dopplertechniek maakte het mogelijk om non-invasief de bloedd doorstroming van de cerebropetale vascularisatie te meten (dr. E.J. Colon).

1970

- Fons Gabreëls promoveert op het proefschrift : "De invloed van Phenytoïne op de Purkinjecel van de rat ".
- Rondom de diagnostiek en behandeling van neuromusculaire aandoeningen formeerde zich in de jaren zeventig een werkgroep van elkaar inspirerende neurologen. De eerste kiem hiervan dateerde al van de tijd van het "Palengebouw". Toen werd er gewerkt als de "voorhoorn-groep" omdat men zich toen vooral concentreerde op de motorische voorhoorn cellen van het ruggenmerg en de aandoeningen ervan. Met regelmaat werden spierzenuw bipten geanalyseerd om tot de gewenste diagnose te komen. Dr. E.M.G. (Ed) Joosten speelde als coördinerend hoofd van de werkgroep hierin een belangrijke rol, waar hij ook het resultaat van zijn electronen-microscopische onderzoek , gedaan op het lab bij Ad Stadhouders, kon inbrengen .
- Mevr A. Gabreëls-Festen bewerkte de spierzenuwbiopten lichtmicroscopisch en immunochemisch, waarbij zij gesteund werd door de bioloog Henk ter Laak en drs. Henk Jaspar van het Laboratorium voor Morfologische Neurologie. Onder de *aegis* van de NMWG zijn een aanzienlijk aantal promoties tot stand gekomen.

1972

- Binnen de Neurologie is een Werkgroep Neuromusculaire Ziekten actief, die landelijke aandacht krijgt, en waarin Ed Joosten en Fons Gabreëls als voortrekkers fungeren. De meeromvattende term Neuromusculaire werkgroep (NMWG) wordt gebezigd, met Fons Gabreël als voorzitter.
- Na de splitsing van de klinische afdeling in een afdeling Neurologie en een afdeling Psychiatrie wordt de leeropdracht van prof. dr. Prick voor de Medische Faculteit gewijzigd in "Neurologie, Neurofysiologie en Psychopathologie".

1974

- Het nieuwgebouwde neurologisch Instituut komt gereed en de circa 40 bedden uit het Palengebouw worden weer met de moeder- afdeling geïntegreerd. De periode van het Palengebouw heeft wel bijgedragen tot een zekere relatieve subspecialisatie binnen de neurologie m.b.t. de extra-piramidale aandoeningen en de Kinderneurologie. De stafleden die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor de zogenaamde degeneratieve ziekten, zoals de ziekte van Parkinson, de ziekte van Huntington en de neuromusculaire aandoeningen zijn in deze jaren respectievelijk dr. J.J. Kortten, dr. Chryso van Woerkom en dr. Ed Joosten.

- De kinder-neurologische klinische patiëntjes vallen onder Fons Gabreëls en later ook onder Willy Renier. Fons Gabreëls beschouwde het jaar 1968 later altijd als het oprichtingsjaar van de subafdeling Kinderneurologie van het Radboudumc.

1977

- Prof. dr. Prick spreekt de openingsrede uit bij het 11de Wereldcongres voor Neurologie, dat in Amsterdam wordt gehouden. Daarnaast levert hij ook een bijdrage aan vier wetenschappelijke mededelingen op dat congres. Zijn bijdragen aan de stichting van de Medisch Faculteit in de jaren voor 1951, en zijn activiteiten als hoogleraar na 1954 gedurende 33 jaar, zijn voor de ontwikkeling van de Neurologie in Nijmegen van indrukwekkende waarde geweest.
- Dr. F.J.M. (Fons) Gabreëls (1935) wordt benoemd tot lector kinderneurologie. Hij ontwikkelt de Subafdeling Kinderneurologie en heeft met name veel interesse in de genetische en biochemische factoren die een rol kunnen spelen bij neurologische en psychiatrische stoornissen op de kinderleeftijd. Hij voltooide zijn opleiding tot neuroloog in Nijmegen onder prof. dr. Prick (1964-1967), waarna hij als stafid en aandachtsvelder Kinderneurologie in Nijmegen bleef.

1978

- Op 22 juli 1978 overlijdt Prof. dr. Prick geheel onverwacht. Hij zou in 1979 zijn afscheidsrede houden en was met de voorbereidingen daarvoor al een tijd bezig. Deze afscheidsrede wordt voltooid door zijn medewerkers en wordt uiteindelijk in 1994 in de vorm van een boekje gepubliceerd, met de titel "Heel de zieke Mens".

1979

- Op 9 juni wordt ter nagedachtenis van Prick in de hal van het Neurologie gebouw een bronzen borstbeeld van de hand van Pater Mathot, onthuld door een van zijn eerste opleidelingen, dr. Paul F.M. Houben.
- Prof. dr. B. P. M. (Bento) Schulte (Maastricht, 1928) wordt benoemd als opvolger van Prof. dr. Prick. Na zijn geneeskunde studie in Utrecht (1947 – 1954) volgde zijn specialisatie neuropsychiatrie in de St Ursula kliniek te Wassenaar (1955 – 1959). In 1959 promoveerde hij bij prof. dr. E.D.E.A. Carp te Leiden op het proefschrift "Hermanni Boerhaave Praelectiones de morbis nervorum 1730 – 1735", een in Leningrad teruggevonden geschrift. Tot 1979 werkte hij vervolgens in maatschapsverband in het Elisabeth Ziekenhuis te Tilburg, waar hij in 1969 de A-opleiding voor Neurologie verwierf en zelf werd benoemd tot Opleider (1969 – 1980). Zijn interesse op het gebied van de cerebro-vasculaire stoornissen resulteerde in de publicatie van de Tilburg Epidemiological Study of Stroke (TESS), en bracht hem in contact met William Fields (Houston) en de neuro-epidemioloog Bruce Schoenberg, welke contacten hij ook later met zorg continueerde. Ook werkte hij samen met Daniël de Moulin (1919 – 2002), op het gebied van de geschiedenis van de Geneeskunde. Met Bertus Endtz (Den Haag) schreef hij "A short History of Neurology in the Netherlands", dat internationaal verspreid werd.
- Na het overlijden van Prick worden de Parkinsonpatiënten verder begeleid door Bas Bloem, die samen met Rianne Esselink ook een landelijk Parkinsonnet oprichtte, waar veel medici en paramedici van buiten de Nijmeegse regio bij betrokken werden..

1980

- Op 17 oktober spreekt Schulte zijn inaugurale rede uit, getiteld "Een kwestie van gezond verstand". Het studentenonderwijs ging hem aan het hart, de meeste colleges verzorgde hij zelf. Elf promovendi begeleidde Schulte als promotor. Op het gebied van de patiëntenzorg organiseerde hij de klinische en poliklinische zorg op voortreffelijke wijze. Binnen de afdeling Neurologie liet Schulte een nieuwe wind waaien. De honorariumverdeling werd op meer eigentijdse wijze geregeld. Hij stimuleerde stafleden om voordrachten op congressen te houden (O.a. het 12de International Congres voor Neurologie in Kyoto, Japan, in 1981). In de stafvergaderingen die hij voorzat werd de besluitvorming via het consensusmodel bereikt. Hij zorgde voor een tot dan toe niet bereikte integratie tussen kliniek en polikliniek, waarbij de stafleden op beide locaties werden

ingezet. Hierdoor wordt de continuïteit van zorg voor de individuele patiënt beter gegarandeerd, terwijl de organisatie toch flexibel blijft.

- Fons Gabreëls wordt benoemd tot gewoon Hoogleraar Kinderneurologie. Gedurende minstens dertig jaar, tot zijn emeritaat, is hij de stuwende motor achter de ontwikkeling van een volwaardige Kinderneurologie in Nijmegen, waarbij hij ook landelijk een voortrekkersrol speelt. Een prachtig *liber amicorum* na zijn emeritaat in 2000 getuigt van zijn *acta et gesta* gedurende die dertig jaar. In die jaren begeleidt hij 36 promovendi en schreef hij (mede) circa 340 wetenschappelijke artikelen. Naast het strikt kinderneurologische werk was Gabreëls ook actief op andere vlakken; zo was hij van 1985 tot 1987 vice-voorzitter van de subfaculteit Geneeskunde, van 1989 tot 1992 lid van het Directoraat Klinieken van het UMC Nijmegen, en was hij ook actief in diverse commissies van de Faculteit der Medische Wetenschappen ten behoeve van onderwijs en research.

1982

- Hommes staat aan de basis van een Europees samenwerkingsverband voor onderzoek naar de behandeling van Multiple Sclerose (ECTRIMS, 1982) en hij richtte de European Charcot Foundation op, waarvan hij van 1990 tot 2013 voorzitter was.

1983

- Er breken moeilijke jaren aan met de "taakverdeling en concentratie operatie". Toch blijkt het nog mogelijk om in 1984 een "bijzondere leerstoel in de epilepsiebestrijding" te stichten (Prof. dr. Harry Meinardi). Maar centralisatie en verlies dreigde voor het Klinisch Chemisch Laboratorium, voor het Research Laboratorium voor Morfologische Neurologie en met betrekking tot de subafdeling Kinderneurologie. Uiteindelijk werd Kinderneurologie met Neuropediatrie geïntegreerd tot Interdisciplinair Kinderneurologisch Centrum (IKNC) en krijgt het researchlaboratorium een bijzondere taak op het gebied van de verouderingsziekten.
- Schulte zelf gaat gebukt onder de enorme stortvloed van initiatieven vanuit centraal, die eerder "minder, minder" beogen, dan een positieve ontwikkelingstendens hebben.

1984

- Dr. Harry Meinardi (1923-2013) uit Heemstede wordt tot bijzonder hoogleraar benoemd vanwege de Epilepsie Vereniging Nederland. Hij levert een belangrijke bijdrage aan de epilepsie en blijft tot 1997 de Epilepsie Werkgroep begeleiden.

1985

- Het Epilepsie spreekuur wordt overgenomen door dr. Antoine Keijser (1941); de wetenschappelijke bijdrage op het gebied van de klinische epilepsiezorg kwam tot ontwikkeling door, na eerst een epidemiologische inventarisatie te hebben verricht, vervolgens in samenwerking met de begaafde Klinisch Farmacoloog dr. Chiel Hekster, klinimetrische technieken toe te passen waardoor een kwantitatieve vergelijkende analyse van overigens niet geheel vergelijkbare epilepsiepatiënten mogelijk werd. Ook de medewerking van dr. Willy Renier, van 2000 tot 2006 als gewoon hoogleraar epileptologie heeft tot het welslagen van de verrichte studies bijgedragen. Dit werk resulteert in drie goed onderbouwde proefschriften en een veertigtal artikelen die nog altijd worden geciteerd.
- De Neuro-oncologische werkgroep ontwikkelt zich in de loop der jaren doordat de therapeutische maatregelen van de collega's op het gebied van de systematische behandeling van kanker steeds betere resultaten opleverden, de patiënten dus langer overleefden en daardoor dus ook de neurologische complicaties in frequentie toenamen. Bij de activiteiten van de werkgroep was een groot aantal specialisten betrokken. Op de eerste plaats de patholoog-anatoom dr. Joop Slooff. Voorts de groep van de neurochirurgen om eventuele operabiliteit te beoordelen; en de radiotherapeut (Richard van der Maazen). Dit alles gold zowel de primaire hersentumoren als de neuro-oncologische secundaire complicaties.

1986

- In september komt er op aandrang van de Ziekenhuisdirectie, en na lange onderhandelingen tussen de professoren Schulte (neurologie) en Stoelinga (kindergeneeskunde), een

Interdisciplinair KinderNeurologisch Centrum (IKNC) tot stand, waarbij de neuro-pediatrie en de kinder-neurologische stafleden van de afdelingen Kindergeneeskunde en Kinderneurologie samen werken. De hier vervolgens werkzame stafleden zijn Reinier Mullaart, Willy Renier, Jan Rotteveel en Fons Gabreëls. Dit IKNC wordt gevestigd in het zgn B-gebouw; Voor de patiëntjes zijn op de klinische afdeling B01 tien bedden beschikbaar, waarbij ook de neurologische kinderbedden zijn inbegrepen. Aan het eind van de negentiger jaren zijn hier ook werkzaam de neurologen ; Aad Verrips, Michél Willemsse en Lilian Shie.

1987

- De afdeling blijkt ongeveer 25% van de hele facultaire bezuinigingen te moeten opbrengen. Tijdens de periode van Schulte's professoraat is de wetenschappelijke productie van de afdeling intussen wel verdubbeld! Schulte's laatste grote voordracht was de Introductory Lecture op het veertiende Wereldcongres voor Neurologie in New Delhi in 1989, "Clinical epidemiology of Cerebrovascular Disease".

1991

- Op 11 april overlijdt Bento Schulte na een korte ziekteperiode onverwacht in Nijmegen. Het jaar 1991 werd sowieso voor de afdeling Neurologie een *annus horribilis*. Tijdelijk wordt de afdeling geleid door Prof. dr. Notermans en door drs. J.J. Prick, die al vanaf de vijftiger jaren de titel van "Conservator Neurologie" mocht voeren.
- Een maand later, op 15 mei 1991, overleed dr. Ed Joosten, de spreekuurhouder en aandachtsvelder voor de patiënten met neuromusculaire aandoeningen. Zijn spreekuren konden worden overgenomen door dr. Petra Poels die van 1985 tot 1987 staflid van de afdeling Kinderneurologie was geweest, later zou promoveren op "Rhabdomyolysis" (1993) en nu op de afdeling geriatrie gedetacheerd was. Daarnaast nam ook dr. Sjef Jongen een deel van deze spreekuren voor zijn rekening; maar de vertrouwensband die Ed Joosten had met zijn patiënten, die door de vaak langdurige begeleidingen was ontstaan, was daarmee niet meteen geheeld.
- Baziël van Engelen, die sinds 1994 terug was gekomen van zijn stage in Berlijn bij dr. Janz, krijgt de leiding van de werkgroep Neuromusculaire aandoeningen, die later als een van de erkende waartepunten van het wetenschappelijk onderzoek van de afdeling Neurologie zou blijven functioneren.
- Regelmatig worden patiëntenbesprekingen georganiseerd in het Radboudumc waaraan ook de medewerkers participeren van de landelijke werkgroep voor Neuro-oncologie (LWNO), die in 2017 haar 25-jarig bestaan vierde in Utrecht. De neurologische stafleden betrokken bij deze activiteiten waren dr. A. Keijser, en later dr. A. (Anja) Gijtenbeek, die in 1999 aangesteld werd als staflid Neurologie en die in 2006 bij prof. dr. Padberg promoveerde op een proefschrift "Hamangioblastoma's; Studies on the molecular genetic background". Daarnaast dr. A.C. (Arnoud) Kapelle (Zeist 1962); hij studeerde geneeskunde in Utrecht en ontving zijn opleiding in het Rudolph Magnus Instituut onder Prof. dr. W.H. Gispen, in het Slotervaart Ziekenhuis te Amsterdam, onder dr. J.J. Van de Sande en in het AZVU te Amsterdam onder Prof. dr. J.C. Koetsier. In 1993 promoveerde Kapelle aan de Rijksuniversiteit te Utrecht op het proefschrift: "On the pathogenesis and treatment of experimental diabetic neuropathy".

1993

- Dr. G.W. (George) Padberg (Wassenaar, 1948) wordt benoemd tot hoogleraar Klinische Neurologie en tot hoofd van de afdeling Klinische Neurologie van het St Radboudziekenhuis. Voordien, in 1974-1975 volbracht hij een "rotating Internship" at Baylor College of Medicine, Houston, Texas en verkreeg hij zijn Texaans artsen certificaat. Hierna volgde zijn neurologische opleiding die hij deels ontving in het Centraal Militair Hospitaal in Utrecht, en vervolgens van 1976 tot 1980 in het Wilhelmina Gasthuis te Amsterdam met als opleider Prof. dr. Den Hartog Jager, waarna een jaar Psychiatrie volgde in Endegeest, Oegstgeest. In mei 1980 werd hij ingeschreven in het specialisten register Neurologie. Vervolgens was hij werkzaam als staflid binnen de afdeling Neurologie van het Leids Universitair Medisch Centrum van 1980 tot 1993. In 1982 promoveerde hij te Leiden op het

proefschrift "Faciocapulo-humeral disease" met als promotor Prof. dr. G. W. Bruyn. Hij legde zich vooral toe op de neurogenetica en op neuromusculaire ziekten.

- Met de komst van George Padberg komt er ook deskundigheid mee uit Leiden op het gebied van de Facio-scapulo-humerale Spierdystrofie(FSHD). Hij is speciaal geïnteresseerd in de neurogenetica van spierziekten. In 2015 werd hij wetenschappelijk directeur van het "European Neuromuscular Center".
- Vanaf 1995 tot 2009 was hij In Nijmegen Voorzitter van het nieuwgevormde Cluster Zenuw- Ziels-, en Ouderdomsziekten, waar ook de afdeling Neurologie onder ressorteerde. In de twintig jaar van zijn professoraat leidde hij meer dan zestig assistenten op tot neuroloog. Hij begeleidde 22 promovendi bij de voorbereiding van hun proefschrift, en droeg bij aan meer dan 200 publicaties. In 2013 ging Padberg met emeritaat. In 2018 begeleidde hij zijn laatste (22ste!) promovendus.

1994

- Dr. H.P.H. (Berry) Kremer (Heerlen, 1956) wordt aangesteld als Hoofddocent bij de afdeling Neurologie ., waarna hij in 2004 verder ging op een gewone leerstoel, tot hij in 2009 benoemd werd in Groningen als hoofd van de afdeling Neurologie aldaar.
- Voordien had hij geneeskunde gestudeerd aan de Rijksuniversiteit Utrecht (1974 – 1981). Van 1983 tot en met 1986 volgde zijn specialisatie klinische neurologie in het Academisch Ziekenhuis Leiden met als opleider prof. dr. G. W. Bruyn. In 1986-1987 volgde een jaar psychiatrieopleiding in Endegeest, Oegstgeest. Van 1987 tot 1992 was hij als universitair docent verbonden aan de afdeling Neurologie van het Academisch Ziekenhuis Leiden. Gedurende die periode volgde hij in Vancouver een fellowship in Medical Genetics onder M. R. Hayden (University of British Columbia). Op 24 september 1992 promoveerde hij te Leiden op het proefschrift getiteld "The lateral hypothalamus in Huntington's, Alzheimer's and Parkinson's disease". (Promotores G. W. Bruyn en D. F. Swaab). Hierna begon zijn docentschap in Nijmegen.
- Kremer was zeer geïnteresseerd en bekwaam in het onderwijs aan assistenten in opleiding. Zijn bed-side teaching oogstte veel bewondering. Zijn interesses op neurologisch gebied richtten zich met name op de in de titel van de in zijn proefschrift genoemde degeneratieve ziekten en op de groep der hereditaire ataxiën. Hij was ook actief geïnvolveerd in de patiëntenverenigingen van deze chronische en invaliderende aandoeningen.

1996

- Prof. dr. Notermans gaat met emeritaat. Onder zijn leiding werden 20 proefschriften bewerkt
- Hommes sticht samen met dr. P. J.H. (Sjef) Jongen het MS Centrum Nijmegen, dat blijft fungeren tot 2008, later onder leiding van dr. C.P. Zwanikken. Als docent wordt Hommes hogelijk gewaardeerd, waarbij hij tijdens zijn colleges ook ruim aandacht besteedt aan de wijsgerige en antropologische aspecten van de neurologische ziektebeelden.

1997

- Prof. dr. Notermans wordt opgevolgd door Machiel J. Zwartz, benoemd tot Hoogleraar Klinische Neurofysiologie en tot Hoofd van de afdeling Klinische Neurofysiologie. Zwartz was opgeleid in Groningen (1979 – 1983) Door Prof. dr. J. Minderhout en prof. dr. H.J.G.H. Oosterhuis. In 1989 promoveerde hij op een proefschrift "Applications of non-invasive muscle fiber conduction velocity estimation. A surface EMG study. (promotores Prof. dr. H.J.G.H. Oosterhuis en Prof. dr. S. Boonstra).

1999

- Door de afdeling Neurologie is ervoor gekozen om het wetenschappelijk werk in de komende jaren te concentreren op drie aandachtgebieden, te weten: bewegingsstoornissen; neuromusculaire ziekten; neurovasculaire aandoeningen.
- Prof. dr. Kremer wordt benoemd tot hoogleraar op een profilerings- leerstoel met als leeropdracht: " Speciële Neurologie ten behoeve van Neurodegeneratieve Ziekten". In 1999 volgde zijn benoeming op een profilerings- leerstoel met als leeropdracht: " Speciële Neurologie ten behoeve van Neurodegeneratieve Ziekten".

- Op ieder van deze drie gebieden wordt de leiding waargenomen door aandachtsvelders, die hun interesseveld zowel binnen het UMC St. Radboud als naar buiten toe vertegenwoordigen.
- Prof. dr. Klijn heeft zich voorgenomen om te zorgen voor een goede balans tussen onderzoek, opleiding en patiëntenzorg, waarbij ervoor moet worden gewaakt dat iedere neuroloog zich in dit opzicht op deze gebieden kan ontplooien.

2001

- Dr. Jan Rotteveel wordt benoemd tot hoogleraar Kinderneurologie en hoofd van de afdeling IKNC. Na zijn emeritaat in 2008 wordt hij opgevolgd door Michel Willemsen als hoofd van de Kinderneurologie.

2003

- R.A.J. (Rianne) Esselink (Hengelo 1966), wordt staflid van de afdeling Neurologie in het UMC St. Radboud. Haar Neurologie opleiding vond plaats bij dr. J.A. Geelen (Medisch Spectrum Twente) van 1993 – 1999, inclusief een stage KNF in het St Antonius Ziekenhuis te Nieuwegein bij dr. R.G.A. Akkerstaf. Van 2000 tot 2003 volgde zij een fellowship bewegingsstoornissen in Amsterdam bij dr. J.D. Speelman, waarna zij in 2007 in Amsterdam haar proefschrift verdedigde “Subthalamic nucleus stimulation in Parkinson’s disease”.
- Prof. dr. B.G.M. (Baziel) van Engelen (Geldrop, 1957), staflid van de afdeling Neurologie sinds 1994, wordt benoemd tot bijzonder hoogleraar “Neuromusculaire Ziekten”. Met zijn ongeveer 400 publicaties wordt hij “Principal Investigator” binnen het Radboudumc. Hij was Research Director van het European Neuromuscular Center (ENMC). Ook is hij lid van het bestuur van het Donders Instituut voor Neurowetenschap te Nijmegen. Gedurende zijn opleidingstijd werkte hij een jaar bij Prof. dr. Janz, epileptoloog aan de Freie Universität te Berlijn. In 1993 was hij gedurende een jaar “Research Fellow” bij de afdelingen Neurologie en Immunologie van de Mayo Clinic in Rochester, Minnesota USA. Dit resulteerde in 1995 in zijn proefschrift “A neuro-immunological approach to intractable childhood epilepsies”. Zelf heeft hij een groot aantal promovendi begeleid op weg naar hun dissertatie. Zijn wetenschappelijke aandacht is gericht op het klinische en translationele onderzoek van neuro-musculaire aandoeningen, met name FSHD, IBM en myotone spierdystrofie.

2004

- Prof. dr. H.F. (Frank Erik) de Leeuw (Zwolle, 1969) is als staflid werkzaam sinds 2004 bij de afdeling Neurologie in het Radboudumc. Zijn aandachtsveld betreft de Neurovasculaire Aandoeningen
- De studie Geneeskunde volgde hij in Utrecht (1991-1995). Daarna haalde hij de MSc Clinical epidemiology aan de Erasmus Universiteit Rotterdam (1995 –1998) Zijn opleiding tot Neuroloog vond plaats aan het UMC Utrecht (1999-2004). In 2016 werd hij benoemd tot hoogleraar, met de leeropdracht Cerebrovasculaire ziekten. In 1999 verdedigde hij zijn proefschrift getiteld “Determinants of cerebral white matter lesions; A longitudinal population based MRI study”, aan de Erasmus Universiteit, waarbij hij vooral aandacht besteedde aan de oorzaken van cognitieve en motorisch achteruitgang tijdens veroudering. Ook de beroerte op jeugdige leeftijd (de zgn Young Stroke) en de consequenties daarvan hebben zijn aandacht. Voor de voortzetting van zijn onderzoekingen verwierf hij in 2012 een VIDI-subsidie van NWO en een “Clinical Established Investigator subsidie” van de Hartstichting.
- Prof. dr. K. Klijn, inmiddels benoemd tot hoogleraar Neurologie en Hoofd van de afdeling, blijft met haar interesse voor Neuro-vasculaire aandoeningen bijdragen leveren aan dit aandachtsgebied.

2008

- Prof. dr. Bas Bloem (Voorburg, 1967) wordt benoemd tot hoogleraar met de leeropdracht “Neurologisch Bewegingsstoornissen. Hij werd in Leiden opgeleid tot neuroloog (1994-2000) door Prof. dr. R.A.C. Roos. Hij promoveerde daar op het proefschrift “Postural reflexes in Parkinson’s disease” bij prof. dr. Roos en prof. dr. G.W. Bruyn als promotores. Daarvoor volgde hij in 2000 en 2001 in het Neurological Institute, Queen Square, London, een “Specialisatie Bewegingsstoornissen” bij Prof. dr. N.P. Quinn en Prof. dr. J.C. Rothwell.

- Prof. dr. Bloem richt het Parkinson Centrum Nijmegen (ParC) op, met als doel een vergaande integratie tot stand te brengen van neurologen en paramedische hulpverleners, ten faveure van een optimale zorg voor de Parkinson patient. Hij beoogt hiermee de communicatie tussen wetenschappers, zorgverleners en patiënten te verbeteren, met een kwaliteitsverbetering van de zorg als resultaat. Brede maatschappelijke erkenning voor deze initiatieven viel prof. dr. Bloem ten deel.

2010

- Prof. dr. Swartz wordt benoemd tot Hoofd Functieonderzoek In het Epilepsie. Instituut Kempenhaege te Deurne. Onder zijn leiding vonden 15 promoties plaats.

2013

- Prof. dr. G. Padberg ontvangt de Life Time Award van de FSH Society (Boston, VS).

2016

- Prof. dr. C.J.M. (Karin) Klijn (Zutphen, 1966) wordt op 1 juni 2016 benoemd tot Hoogleraar Neurologie en tot Afdelingshoofd binnen het Radboudumc, nadat zij voordien 22 jaar in Utrecht werkzaam is geweest. Zij studeerde daar Geneeskunde (1985-1993), waarna haar opleiding tot neuroloog volgde (1993 – 2003). In 2001 promoveerde zij cum laude op het proefschrift "Symptomatic carotid artery occlusion: the haemodynamic perspective." Door de Amsterdamsche Neurologen Vereniging werd haar daarvoor de "aanmoedigingsprijs" toegekend. Tot 2016 was zij voorzitter van de Neuro-vasculaire Werkgroep van de Nederlandse Vereniging voor Neurologie. Ook is zij als lid en thans als vice-voorzitter betrokken bij de wetenschappelijke adviesraad van de Nederlandse Hartstichting. Binnen de European Stroke Organisation is zij lid van de board of directors.

2017

- Prof. dr. Baziél Engelen ontvangt voor zijn klinische en translationele onderzoek van neuro-musculaire aandoeningen de "Steinert Award".

2018

- Onder leiding van Prof. dr. Klijn maakt de afdeling Neurologie een perioden van harmonische samenwerking en voortgaande productiviteit door.
- Op de afdeling Neurologie zijn 25 neurologen werkzaam, waaronder 4 kinderneurologen.
- Het aantal arts-assistenten bedraagt 24; drie verpleegkundig specialisten participeren inmiddels ook aan de spreekuren.

Dit document is samengesteld door Antoine Keijser, voormalig Hoofd polikliniek Neurologie.

Versie: maart 2019.